INCIPIT CONFESSIONALE PRIMO PER QUESTIUNCULAS. SECUNDO DE...

dei grã ꝛ meritis ꝓpꝛiis prouenienẽs. Ex quo sequitur ꝙ spes nõ est de preterito nec de pñti sed solũ de futuro. Sequitur scđo ꝙ nõ est de malo sed de bono: nõ de omni sed de futura btitudine: q̄d intellige de spe vt est vt⁹ theologica. Dicitur ex grã ꝛ meritis ꝓpꝛiis veniẽs: q̄d est cõtra illos q ex sola grã dei p̄sumũt venire ad beatitudinẽ sine suis meritis: immo requirunt ꝓpꝛia merita. Nam dicit Aug. Qui creauit te sine te: nõ iustificabit te sine te.

Vt dimittaris aliis peccata remitte.
Hisq̄ satisfacies: quos te lesisse fateris.

¶ Duo ponit documẽta respectu ꝓximi seruãda. Unũ est ꝙ si vis vt de⁹ tibi pctã tua dimittat: debes ꝛ ꝓximo tuo remittere oĩa que tibi malefecerit. Aliud est vt si dãnũ ꝓximo tuo feceris: debes ei satisfacere. Ratio primi est: q2 si nõ dimittim⁹ proximis nr̃is debita: tũc legẽdo Pr̃ noster petim⁹ iudiciũ dei cõtra nos cũ dicim⁹: Dimitte nobis debita nr̃a sicut nos ꝛc̃. Etiã dicit in euãgelio. Si dimiseritis proximis vr̃is: ꝛ pr̃ vr̃ q in celis est dimittet vobis pctã vr̃a Et si nõ dimiseritis: nec pater vr̃ q in celis est dimittet vobis pctã vr̃a. Rõ scđi: q2 nunq̄ pctm̃ dimittit nisi ablatũ restituatur: ꝛ ergo si lesisti proximũ siue in bonis fortune: siue corporis: siue in fama: requirit restitutio ꝛ satisfactio.

Sperne uoluptates/ludos/spectacula mundi
Desere consortem prauam/populiq̄ tumultũ
Secretasq̄ preces/& opus pietatis amato.

¶ Hic ponit quinq̄ mala que penitẽs debet fugere scilicet Uoluptates .i. delectationes quinq̄ sensuũ: ꝛ precipue in gustu ꝛ tactu. Item ludos: spectacula mundi: malũ socium ꝛ tumultũ .i. multitudinẽ ꝛ frequentiam hominũ. Ponit secundo duo que penitẽs debet amare ꝛ sectari sc3 secretas oĩones: ꝛ opera misericordie. ¶ Nota ꝙ nimia voluptas gustus est fugienda: q2 vt ait Paulus: plures gula q̄ gladio occidunt. Etiã infirmitas corpis incurrit vt ait Cato: Morbi namq̄ causa est quecunq̄ voluptas. Etiã ex superfluis pauperes defraudant nutrimentis.

¶ Quid ais de ludo si semper sit peccatum mortale? Dico
q ludi solum recreatiui sensuum nrorum et intellectus qui nō fiūt
causa lucri aut vane glorie nō sunt peccata mortalia: vt sūt
ludi organorum et aliorum instrumentorum musicalium et ludi scha
korum et architenentium rc. et ludi palmarum pro recreatione
aut pro pua refectiōe cibi et potus. Isti ludi sunt liciti imo
necessarii qnq: vn Cato. Interpone tuis qnq gaudia cu
ris. Hoc idē sctōs viros legim⁹ fecisse. Sed ludi taxillorum
qui sunt pure fortuiti et fiūt cā lucri: in qbus fiūt multa iura
menta maledictiōes et blasphemie sunt simpliciter phibiti
qz mortalia sunt pctā. Cū ludus taxillorum q nō solū per for
tunā sed p artē regit̄ si fiat solū causa recreationis: aut pro
pua refectione caritatē proximi nō ledente nō est peccatū
mortale. Meli⁹ est tn̄ simpliciter a taxillis abstinere: vt ait
Cato dicens: Aleas fuge. De alqs patebit infra.

¶ Queritur primo. Quid est penitentia? Dico fm Amb.
Penitentia est preterita mala deplangere: et plāgenda ite
rum nō cōmittere. fm Gregorium sic. Penitentia est pcti cō
missi cum intima cordis cōtritione et lacrimarum effusione
emendatio. Ex qbus sequit̄ q ad verā penitentiā requirit̄
planctus et dolor seu displicentia peccatorum. Secūdo requi
ritur firma intentio seu voluntas amplius nō peccandi cuz
proposito confitendi et satisfaciendi.

¶ Querit̄ scdo. Quot sunt que nos inducere dnt ad peni
tentiam? Dico qtuor que oia nobis a deo veniūt scz bene
ficia: supplicia: promissa et flagella: de quibus ait Bernar.
Nimis durū est cor qd nō molliūt beneficia: nec terrēt sup
plicia: nec alliciūt pmissa: nec castigāt flagella. Bñficia dei
q accepim⁹ puta creatiōis recreatiōis passionis xp̄i et mul
torum aliorum nos ad pniaz incitāt: qr̄to maiora bñficia recipie
mus in pria: q oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor
hois ascendit: q oia amitterem⁹ si p pniam pctā nō plāgere
mus. Itē supplicia dnt nos terrere q hic p pctō pmo parē
ti et qnq ciuitatib⁹ igne cōbustis inferebāt: et in futuro pctō
rib⁹ eternalr̄ cremādis infligent̄. Ita qz pmissa dei dicent̄
Pniam agite: qm̄ appropiquat regnū celorum: Postremo
flagella dei. nā Dauid peccāti dicebat̄: Nō recedet de do
mo tua gladi⁹. Itē i psal. Si filij tui dereliqrint legē meā et

mandata mea nō custodierint: visitabo ego in virga iniquitates eoꝝ: ꝛ in verberibus peccata eoꝝ.
¶ Queritur tertio. Quot sunt que pctōres retardant a penitētia pagenda? Dico ꝙ inter cetera sunt. viij. bñ notanda
¶ Primo pusillanimitas: p quā timent nō posse penitētiā sustinere. Cōñ qd̄ xp̄s. Jugū meū suaue ē ꝛ on⁹ meū leue.
¶ Scd̄o pudor cōfitendi. Cōñ qd̄ est in glosa. Verecūdia ꝛ pudor magna ps est penitentie: qꝛ delet multū de pena.
¶ Tertio delectatio peccādi. Cōñ qd̄ Grego. Momentaneū est quod delectat; eternū aūt quod cruciat.
¶ Quarto spes diu viuendi. Cōñ qd̄ dicit dñs. Securis ad radicē arboris que homo est apposita est. Et item vigilate qꝛ nescitis horā neqꝫ diem qua dñs veniet.
¶ Quinto desperatio grām obtinēdi. Cōñ qd̄ dicit̄ per Ezechielē. Quacūqꝫ hora pctōr ingemuerit exaudiā eum. Itē deus pronior est ad miserendū ꝙ̄ nos ad petendū.
¶ Sexto timor recidiuādi. Cōñ qd̄ Aug. Qñ cecidi erexit me: qñ steti tenuit me: qñ iui duxit me. Item dicit scriptura Septies in die cadit iustus ꝛ resurgit. Itē si in foueā iam cecideris ꝛ scias te perendie recasurū: non igitur hodie ex fouea surges; an potius illic manebis?
¶ Septimo cōsuetudo peccandi retardat ꝛ retrahit nos a pnia. Cōtra quos Hieremias. Sicut mutare pōt ethiops pellem suā: aut pardus varietates suas; ꝛ vos poteritis benefacere cū didiceritis malum.
¶ Octauo cōfidentia de dei misericordia plēs retrahere solet a pñia. Cōñ qd̄ in Ecclesiastico. De ꝓpiciatu pctōꝝ noli esse sine metu: neqꝫ adijcias pctm̄ sup peccatuꝫ: ꝛ ne dicas Miseratio dñi magna est: multitudinis pctōꝝ meoꝝ miserebit̄. Audi quid sequit̄. Misericordia eni ꝛ ira a dño cito approximāt: ꝛ in pctōres respicit ira illius.
¶ Querit̄ quarto. Quot bona in nobis opatur penitētia? Dico ſm Tho. ꝛ alios doctores valde multa bona operatur. Primo pctōr absoluitur ab omnibus pctis. Secūdo homo inimicus dei reconciliat̄ deo; ꝛ de filio dyaboli filius dei efficit̄. Tertio paradisus ei aperit̄. Quarto ecclie restituitur per oīm bonoꝝ cōionem. Nā homo fit pticeps oīm bonoꝝ que fiunt in tota ecclia. Juxta illud. Particeps ego

sam omniũ timẽtiũ te ꝛ custodientiũ mãdata tua: qđ ẽ val de magnũ. Quinto homo penitẽs angelos letificat: ꝛ dyabolos cõtristat: qꝛ scribit̃ ꝙ maius gaudiũ est angelis in celis sup̱ vno pctõre pniaꝫ agẽte ꝙ̃ sup̱ nonagintanouẽ iust; Sexto omnia bona amissa reuocet ꝛ ad eternã vitam inuitat. Unde dicit Aug. P nia est ṽtus que oia bona restaurat. Ibi nota dũ peccas mortaliter oia bona que fecisti perdunt̃ ꝛ auferunt̃ p̱ pctm̃. Sed dũ agis pniam omnia reuiuiscũt que prius erãt viua. ¶ Hic nota diligenter ꝙ omnia bona amissa per pctã restituũtur per pniam; vnde p̱ veraꝫ contritionẽ seu pniam deus infundit penitenti grãm gratũ facientẽ: tres ṽtutes theologicales: q̃tuor ṽtutes cardinales in q̃tum sunt gratuite. Infundunt̃ sibi. vij. dona sancti spũs: qbus oibus anima turpiter p̱ culpã deformata multipliciter decorat̃ tanq̃ veste nuptiali: qua qui vestitus non fuerit: manibus ligatis ꝛ pedibus in ignẽ mittetur: vbi erit fletus oculoꝝ ꝛ stridor dentiũ vt dñs ait in euangelio. Que autem sint illa amissa per peccatũ videatur supra ante illum textum. Ps genitiuis habet. Nota.

¶ Queritur quinto. Quot sunt partes pniẽ. Dico tres scꝫ cordis contritio: oris confessio: ꝛ opis satisfactio. Et ratio est: qꝛ nos peccamus tripliciter corde: ore: ꝛ opere. Et qꝛ cõtraria contrarijs curant̃ iustũ est ꝙ ista curentur per cõtrariũ scꝫ vt peccator detestet̃ pctm̃ corde quod fit per contritionẽ. Secũdo vt verbo se accuset quod fit per confessionem. Tertio vt facto se puniat; quod fit per satisfactionẽ. Partes penitentie.

Omnia peccata plangat contritio uera
Scrutans etates/sensus/loca/tempora/mẽbra:
Deplorans acta/nolens cõmittere flenda:
Plangas amissa/cũ cõmissis/& omissis:
Offensasq̃ꝫ dei ꝙ fratrem damnificasti.

¶ Supradictũ est ꝙ penitens debet habere cor contritũ. Hic autẽ ostendit̃ qđ requirit̃ ad verã contritionẽ. Et est sententia ꝙ vera contritio debet plangere omnia peccata in generali. Secundo dicit ꝙ debemus bene scrutari.i.inquirere circũstantias istas puta etates longitudinẽ pecca-

ior: ⁊ sensus quibus peccasti: ⁊ loca ac tpa in quibus peccasti ⁊ mēbra. Tertio debes in speciali plangere oīa pctā preterita cū ꝓposito nō cōmittendi pctā plāgenda. Quarto debes plangere pctā amissa .i. oblita: ⁊ cōmissa .i. pctā facta: ⁊ omissa .i. pctā p omissionē bonoꝝ cōtracta. Quinto ꝙ deū tuū offendisti: ⁊ proximo tuo dānum intulisti.

Cōtritio.

¶ Querit quid est Contritio? Dico est dolor voluntarie assumpt⁹ p pctīs cū ꝓposito cōfitendi ⁊ satisfaciendi. Iste dolor est duplex .s. rōlis seu volūtati: ⁊ dolor sensibilis. Dolor rōlis ⁊ volūtati spōte assumpt⁹ nō est aliud nisi displicētia pcti ad quod se pctōr ꝯuerterit: ⁊ offensionis dei a quo se auerterit: ⁊ iste dolor est de essentia contritionis de quo intelligit illud Luctū vnigeniti fac tibi. Dolor sensibilis est quedā angustia ⁊ pena mentis: qui dolor nō est de necessitate sed de pfectione; quia non est in potestate nr̄a. De quo Johelis .ij. Scindite corda vr̄a nō vestimenta vestra. Iste aūt dolor sensibilis posset tantū in corde hominis accendi: ꝙ nō solū culpa sed omnis pena homini relaxaret.

¶ Querit sexto Que est differētia inter Contritionē ⁊ Attritionē? Dico ꝙ Attritio est displicentia quedā de pctīs: sed nō perfecta. Contritio aūt dicit perfectā displicentiam.

Attritio. Cōtritio.

Quomō intelligit hoc? Dico Attritio est dolor de pctīs magnis nō de oībus. Itē attritio est dolor hūs principalit respectū ad penā quā pctōr pati meruit: ⁊ non ad offensam dei quā incurrit. Et talis dolor est sine grā dei: ⁊ habet initium ab amore sui ipsius nō ipsius dei. Ideo tales licet doleant dānant. De qbus dicit: Oderūt peccare mali formidine pene; qualē habent fures ⁊ latrones qui ad suppliciū ducunt. Contritio autē est dolor de omnibus peccatis magnis ⁊ pvis: ⁊ principaliter ꝑpter offensam dei: quā homo per pctm̄ incurrit: qui dolor non potest esse sine gratia dei mouente liberū arbitriū ad talem dolorem.

Nota questionem.

¶ Querit octauo. Quot sunt cause inducētes nos ad contritionem? Dico fm Hostiē septem bene notande.

Primo peccatoꝝ cogitatio; vnde Ysaias. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine anime mee.

Scdo pudor de pctīs cōmissis. Job: Res digna ꝯfusione agit. Itē Naū .iij. Reuelabo pudenda tua in facie tua.

Tertio vtilitas peccati. Hiere. ii. q3 vilis fact9 es nimis itērans vias tuas. Ite3: Qui facit peccatū seruus est peccati.
Quarto timor iudicij ꝛ tormenti. Ps. iiij. Impius ꝛ pctōr vbi latebūt. Hiero. Quotiens diem illū considero toto corpore cōtremesco: siue comedo: siue bibo: siue aliud facio sē per videtur illa terribilis vox in aurib9 meis Surgite mortui venite ad iudiciū.
Quinto timor pene gehēne. Audi Bernar. O gehēnalis regio nimis horrenda vbi est ignis ardens: frigus rigens: vermis imortalis: fetor intollerabilis: mallei percutientes tenebre palpabiles: confusio pctōꝝ: imoderatio vinculoꝝ: ꝛ horribiles facies demonū.
Sexto dolor de amissione p̄rie celestis. Apocalips. iij. Tene quod habes vt nemo accipiat coronā tuā.
Septimo triplex spes. s. venie qua peccatū dimittitur: spes grē qua bene operatur: ꝛ spes glorie qua remunerabitur. Apocalips. iij. Ecce ego sto ad ostiū ꝛ pulso: si quis audierit vocem meā ꝛ aperuerit mihi ianuā intrabo ad illum: ꝛ cenabo cum illo: ꝛ ille mecū.

Vera sit/& integra/sit & confessio munda
Sit cito/firma/frequens/spontanea/nuda
Propria/discreta/lacrimosa/morosa/fidelis.

¶ Supra dictū est in p̄ncipio q̄ penitens debet facere confessionē. Hic ostendit quot ꝛ quas conditiones debet habere vera cōfessio. Et ponunt. xiij. cōditiones. Nā cōfessio
Debet esse vera: vt nō dicat qd̄ nō fecit nec minus dicat.
Debet eē integra: vt nō subtrahat qd̄ est manifestandū.
Debet esse munda. i. q̄ fiat puro ꝛ mundo corde.
Debet eē cito: vt nō differat ꝛ crastinet confessionē.
Debet esse firma. i. cu3 firma spe de remissione pctōꝝ.
Debet esse frequens. i. frequenter ꝛ totiens debet resurgere confitendo quotiens cadit.
Debet esse humilis: vt se infimū ꝛ miserū confiteatur.
Debet eē spōtanea. i. nō coacta: q2 pctm̄ fuit volūtariū.
Debet eē nuda; vt nō obscure ꝛ inuolute ꝫ plane cōfiteat.
Debet esse propria; ita q̄ nō confiteatur pctā alioꝝ.

Debet eē discreta; vt maiora cū maiori pōdere dicant.
Debet eē lacrimosa. i. cū dolore ⁊ gemitu ex corde dicēda
Debet esse morosa vt distincte confessor audiat delicta.
Debet esse fidelis. i. cū bona fide ⁊ spe obtinendi veniā.

Confessio. ¶ Querit̄ nono. Quid est confessio? Dico fm Augustinū Confessio est sermo per quē morbus latens spe venie aperitur. Uel fm Ray. Confessio est aptissima corā sacerdote pctōꝝ declaratio. Et nota ꝙ est duplex confessio scȝ mentalis ⁊ vocalis. Confessio mentalis est que fit soli deo; ⁊ illa est de iure naturali; que in necessitate qñ non haberi posset copia sacerdotis sufficeret. Confessio vocalis est que fit ore vicario xpi; ⁊ illa est de iure positiuo: ⁊ est necessaria semel in anno vt probatur per illud caplm: Omnis vtriusq; sexus; vbi dicit̄ Omnis vtriusq; sexus fidelis postq̄ ad annos discretionis venerit: tenetur semel in anno proprio sacerdoti cōfiteri peccata sua: ⁊ eucharistiā sumere saltem in pascha.

Arguitur. Si arguat̄ sola contritio cū proposito cōfitendi deo remittit omnia pctā; ergo nō est necesse confiteri sacerdoti. Añs probat̄ per Dauid in psal. dicentē. Dixi confitebor aduersum me iniusticiā meā dño: ⁊ tu remisisti impietatē peccati mei. Ecce ibi dicit Cōfitebor dño in futuro: ⁊ iam remisisti in preterito. Dico cōcedendo totū antecedens ⁊ confessio talis in ꝓposito sufficeret in necessitate: tñ postea habita copia sacerdotis statuto tpe tenetur cōfiteri propter seruare preceptū Ecclesie; quod si nō faceret peccaret mortaliter nono peccato.

Satisfactio. ¶ Querit̄ circa illud qd̄ in principio dicitur. Pena satisfaciens. Quid est satisfactio; ⁊ quot sunt eius partes?

¶ Ad primū dico fm Aug. Satisfacere est cās pctōꝝ excidere: ⁊ eoꝝ suggestionibus aditū nō prebere.

¶ Ad secundū dicit̄ ꝙ tres sunt partes principales satisfactionis Oratio; ieiuniū; ⁊ elemosina: quarū sufficientia sic sumit̄: nā omnis qui peccat offendit ⁊ peccat in deū; in proximū; ⁊ in semetipsum. Ideo penitēs debet satisfacere deo per orationē: proximo per elemosinarū largitionē: sibi ipsi per ieiuniū ⁊ carnis sue macerationē. Aliter sic omne peccatū originat̄ aut a cōcupiscentia carnis; aut a cōcupiscētia oculoꝝ; aut a supbia vite vt ait sanctus Joannes caplo. x.

Modo ieiuniū est ad repressionē cōcupiscentie carnis: elemosina ad repressionē cōcupiscentie oculoꝝ: oratio ad repressionē supbie vite. Si arguat. Sūt plures adhuc ptes satisfactionis: vt pegrinatio: disciplina: vigilia ⁊c. Dico ꝙ iste sunt ptes minus pncipales ⁊ reducunt ad priores: vnde oia opa carnē affligētia reducūt ad ieiuniū: omnia opa misericordie ad elemosinā: omnia vero spiritualia opera reducuntur ad orationem. Arguitur.

¶ Querit scdo qualr fiat satisfactio? Dico fm Innocētiū in. c. omnis: de pnia: ꝙ satisfactio fit p solutionē pene imposite ꝑ pctō: ita ꝙ dignos fruct⁹ pnie faciat ⁊ exhibeat corpus suū seruire iustitie sicut seruiuit iniustitie tūc satisfacit. Sed notandū est ꝙ restitutio male acquisitoꝝ: vel dānoꝝ alicui factoꝝ: vel iniuriarū irrogataꝝ oio facienda est lesis si reperiant: nec sacerdos pōt de hoc facere grām: qꝛ pctm nō dimittit nisi ablatū restituat. Forte dices nō habeo vnde restituā. Certe tūc sufficit volūtas ⁊ propositū restituendi quando ad pinguiorem fortunā veneris.

¶ Querit tertio: que pnia est pro singulis pctis iniūgēda? Dico ꝙ pro ꝗlibet pctō mortali esset regulariter septēnis pnia iniūgenda vt patet. xxiij. q. ij. c. hoc ipsum: vbi ponunt xlv. canones de pnia septēni. Et ista septēnis pnia deberet magis vel minus aspera imponi prout maioritas vel minoritas criminis ⁊ circūstātiaꝝ exposcūt vt patet ibidē. Sed qꝛ istud valde durū esset ꝑ hoie qui forte. x. vel. xx. aut plura mortalia pctā cōmiserit: ⁊ forte plures in desperationē pnie induceret: Ideo p ecclīam ꝓuisum est ꝙ omnis pnia stat in arbitrio cōfessoris: vt ꝓbat p multa capla iuris canonici: que breuitatꝭ grā relinquūt. Plus eni valet apud deū mensura doloris ꝙ̄ mensura longi tpis: ⁊ plus mortificatio vitioꝝ ꝙ̄ abstinentia ciboꝝ vt patet per Hiero. qui allegatur de pe. dist. prima. mensuram.

¶ Querit quarto. Utrū cōpleta penitentia a sacerdote iniūcta penitens sit ab oi culpa ⁊ pena absolut⁹? Dico ꝙ a culpa p cōtritionē ⁊ ꝯfessionē absoluit. Sed de pena dico fm Tho. in quarto distinctione. xx. ꝙ si sacerdos nō condignā pniam iniunxerit: tūc maneat reatus. i. obligatio ad penā eiusdē quātitatꝭ. Et ideo si condignā pniam hic nō com

pleuerit: in purgatorio cōplebit. Nec sequitur q̄ ppter hoc sacerdos peccet si minorē pniam iniungat: tū q2 nō pōt determinate quātitatē pene cognoscere: tum etiā q2 forte penitens posset a penitentia ppter eius magnitudinē retrahi ꝛ impediri ꝛ forte in desperationē incidere. Ideo illi magis prodest parua q̄ magna penitentia.

¶ Queritur quinto. Nōne per verā contritionē ꝛ verā confessionē multū de pena remittitur? Dico q̄ sacerdos per absolutionē sacramentalē que efficaciā habet vitute passionis xpi multū de pena remittit. Secūdo verecundia quam cōfitens habet in accusando se delet ptē3 de pena. Tertio cordis cōtritio multū de pena remittit: que posset esse tāta vt oēm penā q̄tumcunq3 magnā deleret ꝛ relaxaret. Sed q2 nobis incertū sit q̄tū oia dicta de pena remittāt: ideo iniūgit nobis pnia modica pro multis pctis cōmissis nō condigna. Et si forte restat nobis magna pena i purgatorio persoluēda prout requirit magnitudo ꝛ multitudo pctōr: q2 s̄m sacros canones requirit pnia septēnis p̄o q̄libet mortali hic vel in purgatorio sustinenda vt dictū est.

¶ Queritur sexto. Quid faciendū erit vt pena purgatorij magna valde amarissima ꝛ terribilissima euadat ꝛ in hac vita omnino psoluetur? Dico q̄ ad hoc plurimū valent indulgentie multe ꝛ magne quattuor ordinibus mendicantiū: ꝛ ordini scte Brigitte: necnō dn̄is ordinis scti Joannis lateranensi de Rodis: ꝛ dn̄is teutonicis in magna habundātia cōcesse. Valēt scdo indulgētie Gregoriane magne valde. q̄s sctūs Gregorius cōcessit oibus cōtritis ꝛ cōfessis legētibus. v. Pr̄ nr̄ in honorē quinq3 vulnerū xpi cum deuota aspectione corporali vel mētali armor quibus xp̄s passus est. Valet tertio ad satisfaciendum pro omnibus peccatis deuota recordatio amarissime passionis xpi: per quā passionem xp̄s nō sibi sed nobis meruit: quod meritū est infinite virtutis ad relaxandū ꝛ quitandū omnē penā peccati. Te aūt poteris facere pticipem hui᷒ meriti infiniti in omni hora ꝛ oi loco in ecclia: in camera ꝛ ex eā: per deuotā vt dixi memoriā passionis. Sed oportebit te esse in statu grē: q̄ si nō es pone te in eū hoc modo. Habeas contritionē de peccatis cū pposito nūq̄ peccandi ꝛ cū pposito cōfitendi tpe

statuto ab ecclia: et eris in statu gre: postea passionē xpi de uote mediteris precando veniā pctōr tuor.
¶ Queritur. Utrū deuota passionis xpi meditatio relaxet atqz deleat omnē penā pro pctis debitam? Ad hoc rūdet horologiū eterne sapientie titulo. xv. quasi circa finē primi libri: q deuota passionis xpi meditatio penā purgatorij lon gissimā et acerbissimā etiā Mille annor: quā aliquis exol uere teneretur ad minimū quadrantē penitus relaxat. Et q hoc veritatē habeat euidenter probare posset ex hoc q btūs Gregorius oibus in statu gre existētibus corā armis vel imagine xpi sanguinolenti: et vulnerati genibus flexis quinqz Pater nr deuote legentibus in honorē quinqz vul nerū eius concessit. xiiij. milia annor indulgentiarū. Que indulgentie postea per multos Romanos pontifices sunt confirmate et multiplicate: et precipue per Nicolaū et Ca lixtum: qui easdem confirmantes quinqz oratiunculas ad quinqz Pr noster addiderūt vt alibi patet ad longū.
¶ Fac ergo vt a Cōfessore tuo tibi pro penitentia iniūgan tur. v. Pr nr: in honorē. v. vulnerū: que flexis genibus le gas dicendo. O iesu p clauū et vulnus dextre manus tue miserere mei: pr nr. O iesu xpe per clauū et vulnus sinistre manus tue mise. mei: pr nr. O iesu p clauū et vulnus dextri pedis tui miserere mei: pr nr. O iesu xpe p clauū et vulnus sinistri pedis tui miserere mei: pr nr. O iesu xpe p lanceā et vulnus sanctissimi lateris tui miserere mei: pr nr.

Peniteas plene si uere peniteat te
Non per legatum/nec per breue sed refer ipse
Compatienti plus sapienti dic meliori
Presbiteris multis prodest si confitearis
Copia presbiteri si desit pande sodali.
Corporis ut maculas animę sic crimina pandas.

¶ Hic ostendit q cōfessio nō pōt fieri per nūtios. Et est sen tentia. Si verā agere velis pniam: nō cōfiteberis pctā tua per nuntiū aut per lras: sed tu ipse debes proprio ore refer re. Itē debes confiteri confessori sapienti: qui patiens sit et bone vite. Et prodest si confitearis multis pbris. Et si defi cit pbr in necessitate confitendū est socio vel laico.

¶ Queritur primo vtrū Confessio valeat per nuncium vel litteras? Dico sm Tho. q licet illa sic facta sit bonū opus ⁊ meritoriū: tn̄ inquantum confessio est sacramentū non debet sic fieri; q2 determinatā habet materiā scz actum sermonis quo conscientia hominis manifestari consueuit.

¶ Queritur scdo. Utrū aliqs posset cōfiteri laico? Dico q sic tpe necessitat: de pe. dis. pma: ⁊ de cōse. dist. iiij. Et licet talis cōfessio valeat penitenti pp̄ter humilitatē ⁊ erubescētie cōfusionē: que sm Aug. magnā ptem remissionis habet Claues tn̄ eccl'ie que solis sacerdotib' cōcesse sūt nō operantur in eo ad alicui' pene relaxationē. Si tn̄ nō sit laic' xp̄ianus nō debet cōfiteri heretico vel excōicato: sz soli deo fiat cōfessio: ⁊ sufficit cū pposito cōfitēdi si periculū euadat.

¶ Queritur tertio. Cui facienda est cōfessio? Dico q pprio sacerdoti: q2 si in cōfessione imponitur pnia ab alio q creditur priuilegiat' ⁊ nō ē pat aut nihil valet vt3 ex de elec. c. ne3. Et ex de pe. ⁊ re. ois. ¶ Sed qro qs est pprius sacerdos? Ad hoc rn̄det sanior ps q multiplex est pprius sacerdos. Primo sum' pōtifex: ei' legat': ⁊ eo2 penitētiarij. Secūdo Epi ⁊ eo2 pniarij. Tertio oēs fres priuilegiati: phtati ⁊ admissi p ordinariū. Quarto ois ordinat' ⁊ substitut' per curatū sicut sepe fit tpe necessitat. Quinto ois sacerdos parochialis hn̄s curā dicit pprius sacerdos in sua parochia: cui semel in anno facienda est cōfessio nisi rōnabilis causa subsit: ⁊ hoc pcipue i qdragesima. Si tn̄ cōfitēs sup hoc priuilegiū habuerit q omni tpe cōfessorē eligere ad suū placitum poterit: absoluit ab illa obligatione cōfitendi parochiali.

¶ Queritur qrto. Quot sunt casus qb' homo pōt cōfiteri alteri ⁊ nō suo pprio sacerdoti? Dico sm Hostien q sunt decē casus. Primus qn̄ suus pprius sacerdos est imperitus in discernendo ⁊ cōsulendo: tūc pōt ab eo petere licentiam quā si nō cōcedit nō obstat quin habeat. Scd's rōne domicilij qd̄ si in aliā parochiā transtulerit. Tertius qn̄ qs est vagabūdus vel peregrinus. Dicit tn̄ Guill. q talis debet habere licentiā ad peregrinandū. Quartus rōne delicti vt si delictū sit ppetratū in alia parochia. Quint' rōne studij vt sunt scholastici in vniuersitate ⁊ alijs scholis. Sextus rōne necessitat vt in articulo mortis. Septimus qn̄ quis habet

spem q̄ suus curat⁹ hoc pro grato habebit: non tñ est absolutus nisi curatus explicite vel implicite consenserit. Octauus si curatus sit hereticus vel scismaticus vel excōicatus. Nonus qñ quis est infra annos discretionis. Decim⁹ propter spāle priuilegiū a papa vel Epō cōcessum: qḋ plerūq3 habent fratres de ordine mendicantiū. Etiā illi qui habent confessionalia a sūmo pontifice indulta.

¶ Querit̄ quinto. Quotiens qs cōfiteri tenetur? Ad hoc rñdet Bonauentura generalr̄ asserere q̄ homo posset differre confessionē suā vsq3 ad pascha videt̄ periculosum. Similiter q̄ teneat̄ semp cōfiteri qñ se offert oportunitas videt̄ valde durū. Ideo videt̄ rōnabiliter sentiendū medium q̄ sc3 oportunitas tpis loci ꝛ pbr̄i pōt tripliciter se offerre. Uno modo qñ timet̄ ne vnq̄3 se offerat: vt cū aliqs grauit̄ infirmat̄ tūc tenet̄ statim cōfiteri. Secūdo aūt ita q̄ maior oportunitas expectat̄ vel quo ad locum vel quo ad pbr̄m tūc differre pōt sine pctō. Aut tertio ita q̄ nūq̄3 rōnabiliter maior oportunitas expectet̄: ꝛ tūc sine preiudicio tenet̄.

¶ Querit̄ sexto. Utrū pueri teneant̄ confiteri? Ad hoc dicit Astesi q̄ sic si ad annos discretionis peruenerint: q2 ois pctōr si doli capax est cōfiteri tenet̄ si loqui pōt cuiuscunq3 status fuerit iuuenis vel senex pauper diues ꝛc. vt patet in c. Omnis de pe. ꝛ re. ¶ Nota q̄ per annos discretionis intelligit̄ ſm glo. ibi tp̄s in quo quis capax est doli: siue tempus in quo discernit inter bonū ꝛ malū: q2 tūc peccare pōt. Et illud tp̄s accelerat̄ citius in vno q̄3 in alio. Unde tunc doli capax est quādo appropinquat magis pubertati future q̄3 infantie preterite: ꝛ hoc cōtingit in masculis quando habent. x. annos vel aliquātulū vltra. Sed in peccato carnis requiruntur. xiiij. anni. De hoc alibi.

Nota quintum.

¶ Si queratur Quot anni requiruntur ad cōmunionem? Dicit Tho. in quarto q̄ pueris carentibus vsu rōnis: qui nō possunt distinguere inter cibū spiritualem ꝛ corporale3 nō debet corpus xp̄i dari: quia ad ipsum requiritur actualr̄ deuotio. Sed pueris incipiētibus habere discretionē etia3 ante perfectā etatem cū habent. x. vel. ix. annos pōt dari: si in eis signa deuotionis appareant. Canoniste aiunt q̄ debent esse in masculo. xiiij. anni: ꝛ. xij. in femina.

Aggrauat ordo/locus/peccata/scientia/tempus
Etas/cōditio/numerus/mora/copia/causa
Est modus in culpa/status altus/lucta pusilla.

¶ Hic ponunt̄. xliij. circūstantie pctōꝝ aggrauantes pctā.

¶ Querit̄. Utrū necessariū sit confiteri circūstantias peccatoꝝ? Dico ꝙ circunstantiarū quedā sunt trahētes peccatū in aliā speciem peccati: vt coire cū muliere coniugata ꝛ istas homo tenet̄ confiteri. Quedā grauāt in eadem specie: ꝛ hoc dupliciter. Uno modo notabilit̄ aggrauāt ꝛ illas etiā debet cōfiteri: vt si substraxisti centū libras grof nō sufficit dicere ego subtraxi quasdam pecunias. Alio modo nō aggrauāt notabiliter: ꝛ illas nō oportet cōfiteri.

¶ Si dicas Aug. dicit ꝙ omnis varietas confitēda est. Dico ꝙ illud intelligendū est de perfectione penitentie nō autem de necessitate.

¶ Que sunt iste circūstantie? Dico ꝙ prima est

¶ Ordo. Nam grauius peccat Episcopus ꝙ̄ presbiter: ꝛ presbiter grauius peccat ꝙ̄ laicus.

¶ Locus: qꝛ grauius peccat̄ in ecclia ꝙ̄ in loco nō sacro.

¶ Scientia: quia plus peccat sapiens ꝛ doctus ꝙ̄ ignarus ꝛ indoctus.

¶ Tp̄s: qꝛ grauius peccat̄ in festis ꝙ̄ in alijs diebus.

¶ Etas: qꝛ plus peccat senex ꝙ̄ iuuenis in eodē pctō.

¶ Conditio: quia plus peccat mulier coniugata ꝙ̄ soluta in libidine: quia lex vetus precipit maritatā fornicatā lapidari: ancillam flagellari.]

¶ Numerus peccatoꝝ. Ysaias: ꝙ̄ vilis facta es anima mea nimis iterans vias tuas malas.

¶ Mora. i. permanentia in peccatis ꝛ dilatio penitentie: que valde grauat peccata.

¶ Copia. i. nimia replicatio eiusdem peccati; vel idest multitudo peccatoꝝ.

¶ Cā vtrū ex suggestione; vel ex ꝓpa malicia vel inuidia.

¶ Modus scȝ in peccādo: vt si contra naturalem vsum.

¶ Status altus. i. dignitas ecclesiastica vel secularis: ꝙ̄to eni gradus altior tanto casus grauior.

¶ Lucta pusilla. i. modica resistentia: quia grauius peccat

Cui parua tentatione peccat q̄ magna.

¶ Nota q̄ hic omittuntur textus de septem peccatis mortalibus: de operibus misericordie ⁊ de alijs que multo clarius posita sunt supra in capitulo de generibus ⁊ declinationibus. Et etiam hic infra sequitur de modo confitendi per singula peccata.

8

Confessor dulcis/affabilis/atq̄ benignus
Sit sapiens/iustus/sit mitis/compatiensq̄
Vt crimen propriũ celet peccata reorum
Sit piger ad penam/sit uelox ad miserandũ
Et doleat quotiens facit illum culpa ferocem.
Infundat oleum mulcens: uinumq̄ flagellans.
Nunc uirgã patris/nũc prebeat ubera matris.
Sibulet & cantet/stimulet cũ cogit oportet.

¶ Hic determinat̄ de confessione prout respicit confessorẽ ⁊ hoc multipliciter. Et primo ostendit quomodo confessor debet esse dulcis affabilis benignus sapiẽs ⁊c̄. vt clare patet in textu. Itẽ sequunt̄ alij textus: in quibus ostẽdit̄ quo modo confessor se debet habere in interrogãdo: que scilicet querere debet ⁊ que nõ. Itẽ qualiter debet exhortari peccatores vt peccata dimittant. Itẽ quomodo confessor cõparatur medico. Item qualis penitentia debet imponi pro varijs peccatis ⁊c̄. Et quia ista nõ concernũt confitentes: ideo causa breuitatis hic omittuntur tanq̄ scitu confitentibus nõ necessaria. ¶ Sequitur iam optimus modus confitendi de singulis peccatis.

¶ De modo confitendi.

¶ Querit̄. Qñ tp̄s instat confitendi quomõ debet iuuenis se parare ad verã confessionẽ faciendã: quot puncta debet in se habere de necessitate salut̄ aïe sue? Dico duo de necessitate: sed de statuto eccl̄ie addunt̄ duo. Primo vt habeat verã cõtritionẽ: hoc est q̄ doleat de oïbus pctis suis magnis ⁊ puis: ⁊ maxie q̄ totiẽs offenderit deũ creatorẽ suũ: qui eũ per passionẽ suã redemit ab eterna dãnatione: ⁊ qui tã benigne expectat emendationẽ vite sue. Secundo

q̄ habeat firmū ꝓpositū amplı̄ nō peccādi ⁊ ꝓposito cō- fitendi ⁊ satisfaciendi. Ista duo ponūt hominē in statu grē ⁊ in necessitate sufficerent: q2 a deo iā est absolutus: ⁊ om- nia pctā sunt dimissa: hoc probaṫ q2 dicit in psal. Dixi con- fitebor aduersum me iniustitiam meā dn̄o ⁊ tu remisisti ⁊c. vt dictū est supra. Sed tamen propter statutū eccl'ie teneṫ confiteri si posset haberi sacerdos. Io. Tertio requiritur q̄ ore suo confiteaṫ omnia pctā sua sacerdoti habenti pote- statem absoluendi. Quarto requiriṫ q̄ ante omnia si fece- rit alicui damna: vel si habeat iniusta bona illa restituat: si iniuriā proximo fecerit: si famā ⁊ nomē bonū alicui abstule- rit debet quantū potest restituere. Et item penitentiam in- iunctam a sacerdote debet diligenter complere.

¶ Habita ergo vera cōtritione ⁊ firmo proposito amplius nō peccandi: Accedat pctōr ad sacerdotē: ⁊ corā eo flexis genibus signet se signo crucis: ⁊ dicat. Benedicite. R̄ndet sacerdos. Dn̄s ⁊c. Tūc dic confessionē tuā in generali sic Confiteor deo celi ⁊ beate Marie virgini ⁊c. vsq3 Ideo deprecor: vt sequitur in speciali.

¶ De quinq3 sensibus fiat sic confessio.

De Visu. ¶ Peccaui in Visu: primo in aspiciendo pueſe patrem ⁊ matrē: secūdo in videndo ludos pilarū taxillor ⁊ alios lu- dos. Itē libēter vidi coreas ⁊ lites puerorū: pudibūda mea pudibunda mulierū. Item cupide vidi mulieres ⁊ pulchra ornamenta ⁊c. Qualitercunq3 peccaui in visu mortaliter vel venialiter do me reū.

De Auditu ¶ Peccaui in Auditu: primo libenter audiui turpia ⁊ car- nalia verba: ⁊ etiā ea dixi. Item carmina mundana liben- tius audiui q̄3 diuina: vanas fabulas potius q̄3 sermōes di- uinos. Item libenter audiui detractiones: obloquutiones ⁊ delectabar audire aliorū vitupationes: ⁊ cōmendationē psone mee ⁊ factorū meorū: in quo multū supbiui. Item li- bēter audiui v̄ba vana fraudes ⁊ iniurias alteri factas ⁊c. Qualitercūq3 peccaui in auditu do me reū.

De Gustu. ¶ Peccaui in Gustu: quia nimiā delectationem habui in cibo delicato: in cibis speciebus conditis. Itē in potu dul- ci. Item in zuccaro: in libo: in ficubus: in racemis ⁊ in alijs

multis. Qualitercunq; peccaui in gustu mortaliter vel ve nialiter do me reum.

¶ Peccaui in odoratu: primo in speciebus aromaticis q̄s mecū portaui vt bonū odorē alīq in me perciperēt. Itē nimiū in odoribus florꝫ ciborꝫ ꝛ variarū specierū delectatus sum Itē fetores pauperuꝫ ꝛ eorꝫ anhelitus spreui. Item flores ꝑpter bonū odorem in vestibus in sudario aut pileo portaui. Qualitercūq; peccaui in odoratu do me reū. — De Odoratu.

¶ Peccaui in tactu: primo quia pueros tetigi trudēdo pedibus ꝛ percutiendo manibus. Item membra mea secreta tetigi: etiam mēbra nō licita puellarum tetigi: oscula dedi. Itē manibus pollutis ornamenta ecclesie tetigi vel res sacras. Qualitercūq; peccaui in tactu mortaliter vel venialiter do me reū: ꝛ rogo deū veniā de his omnibus. — De Tactu

¶ De septē pctīs mortalibus fiat sic confessio.

¶ Peccaui in Superbia tripliciter: corde: ore: ꝛ opere. Primo in corde superbiui alios excellere: desideraui aliīs preesse: cogitaui sum doctior illo: pulchrior: ditior: magis dilectus: de melioribꝰ ꝛ nobilioribꝰ gentibus. Ego in mente spreui pauperes: ignaros: minꝰ doctos: ꝛ inferiores despexi: ꝛ vanā in mente gl̄iam habui de opibus meis ꝛ in commendationibus ꝛ honoribus mihi factis. — De Superbia.

¶ Secūdo in ore superbiui: quia iactaui me habere parentes diuites: potentes: nobiles: consulares: ꝛ de rectoribus ville. Iactaui me de progenie mea: ꝛ negaui pauperes esse meos consanguineos: pudebat me paupertatis eorꝫ: aut ꝙ essent textores: fullones vel alterius vilis officij. Itē locutus sum v̄ba sup̄ba contra alios: ꝛ ꝙ multa magnifica facerem in arguendo vel cantando vel ludendo ꝛc̄.

¶ Tertio in opere superbiui: qr totū corpus meū pulchris vestibus ornaui ad placendū mulieribus ꝛ mundo: ꝛ precipue vt alios in laudes ꝛ amorem mei traherem. Itē ego despexi obedire superioribus meis ...

sepe rebellis cōtra socios ꝛ supiores meos. Qualitercūqꝫ peccaui in supbia corde ore ꝛ ope mortaliter ꝛ venialiter in loco ꝛ tpe sacro ꝛ nō sacro solus vel cū aliis do me reū.

De Auaricia. ¶ Peccaui secūdo in Auaritia tripliciter: corde: ore ꝛ opere. Primo fui auarus corde; quia concupiui inordinate libros; vestes: pecunias; diuitias; ꝛ honores; ꝛ res alienas magnas ꝛ paruas.

Peccaui scḋo ore: qꝛ propter auaritiā sepe vt res aliorum mihi cōparem ꝛ tenerē mentitus sum ꝛ negaui me non habere quod habui. Dixi cupide vellem me hoc ꝛ hoc habere. Itē propter munera falsum testimoniū dedi.

Peccaui tertio opere; quia parentibus meis sepe aliquid subtraxi in fructibus: in spēbus: in pecuniis ꝛ aliis. Itē sociis meis vel aliis subtraxi calamos: cultellos: libellos; pecunias: pottos: vestes ꝛc̄. Item propter auariciā laboraui vel scripsi pro pecuniis in diebus festis. Lusi pro pecuniis talem ꝛ talem ludū. Procuraui furta: rapinas: vsuras: symonias: iniustas sententias ꝛ dāna aliorū propter meū cōmodū. Item ego fui nimis parcus; nolui concedere sociis meis res meas; nolui pauperibus dare elemosinas. Qualitercunqꝫ peccaui in auaritia corde ore ꝛ opere in loco ꝛ tpe sacro solus vel cum aliis do me reum.

De Luxuria. Peccaui tertio in Luxuria tripliciter: corde: ore ꝛ opere. Primo corde; quia cogitationes habui de osculis ꝛ tactu ꝛ actu luxurie in quibus delectabar multū; voluntatē habui luxuriā faciendi; si potuissem ducere ad actum.

Peccaui ore: quia verba luxuriosa verba carnalia loquutus sum: carmina mundana ꝛ libidinosa in amorem trahentia dictaui ꝛ cantaui.

Peccaui ope; quia oscula puellis dedi: manus ꝛ alia mēbra tetigi. Item loca inhonesta scꝫ lupanaria visitaui; copulatricibus; lenonibus; ꝛ inhonestis personis me associaui; sed tñ ope actū luxurie nō cōpleui; licet sepe mente seu corde ꝛ ore me pollui. Si tñ actū feceris dic ꝛ cum qua persona ꝛ quotiēs ꝛc̄. Qualitercūqꝫ ego peccaui in luxuria corde ore ꝛ opere mortaliter ꝛ venialiter in loco vel tempore sacro vel non sacro do me reum.

De Ira. ¶ Peccaui quarto in Ira tripliciter corde ore ꝛ opere.

Corde sic: quia cito valde in corde irascebar contra supio res meos: cōtra socios ⁊ alios. Itē iras in corde diu portaui nolēs eas obliuisci: sed de vindicta pensaui: ⁊ quomodo nocere proximo potuissem cogitaui.

Ore peccaui sic: quia propter iram alijs maledixi: alijs iniurias dixi: blasphemaui in deum: ⁊ clamorosis verbis iuraui me vindicaturum ⁊ mala alijs illaturū: verbis multis litigaui ⁊ clamaui.

Peccaui opere sic: pre nimia ira verba socijs ⁊ alijs dedi: insultus pedibus feci aliosq̧ sepe lesi: iniurias intuli. Item diffamationes detractiones ⁊ discordias seminaui. Qualitercunq̧ peccaui in ira corde ore ⁊ opere ⁊c.

¶ Peccaui quinto in Gula corde: quia cogitaui de cibarū ⁊ potibus delicatis: qbus me oblectarē vltra mensurā implerem. Ore ⁊ opere: q2 ieiunia ecclie fregi. Nimiū sepe comedi ⁊ bibi imo bis vel ter me inebriaui: ⁊ vomitu3 feci. Item nimis pretiosa cibaria procuraui: ⁊ potū precio magno vltra meā facultatē bibi: ⁊ pecunias inutiliter in delicatis nimis consumpsi. Itē malui quinq̧ vel sex denarios in gula delicate consumere: q̄ pauperibus vnū denariū propter deum dare. Item nimis auide ⁊ ante tempus debitum cibum ⁊ potum cepi ⁊c. Qualitercūq̧ peccaui in gula mortaliter vel venialiter ⁊c. — De Gula.

¶ Peccaui sexto p Inuidiam ⁊ odium: que maxime sunt in corde. Ego peccaui per inuidiam: quia inuidebam socio meo q2 plus me sciebat: melius arguebat: ⁊ me reum fecit: mihi signa dedit. Item bonis ⁊ magis doctis ⁊ magis diuitibus ⁊ bene fortunatis ego inuidi: de prosperitate alioꝝ ego dolui: ⁊ sup malis fortunis eorum letatus sum: ego laudes alioꝝ cum odio ⁊ tedio audiui: mala autem vituperationes ⁊ detractiones alioꝝ libenter audiui. — De Inuidia.

Ore ⁊ ope sic propter inuidiam aliorum paratus fui sepe narrare alioꝝ defectus: ⁊ diffamare etiam mendaciter aut

De Accidia. ¶ Peccaui septimo in Accidia: q̄ maxie est de omissioē bonoꝝ: primo peccaui q̄ nō feci bona que debebā facere: non studui lectiones meas: nō frequētaui scholas horis statut: nimiū sepe dormiui: sepe vagatus sum. Itē in dieb⁹ festis nō iui ad missas sermones ⁊ vesperas: sed magis vagari ⁊ ludere desideraui. Itē multū tardus fui ad confitendū ore pctā mea: ⁊ magis ex consuetudine ad confessionē ⁊ sacramentū eucharistie me paraui q̄ ex deuotione. Itē pniām pro pctis nō cōpleui. Itē legere horas ⁊ honorare deum meū: beatā virginē ⁊ sctōs dei neglexi. Nō compleui vota mea que promisi: ⁊ bona opa incepta nō cōtinuaui. Itē nimis tardus ⁊ piger fui ad dandū paupibus elemosinā: ad dandū auxiliū ⁊ consolationē in necessitate ⁊ tristitia cōstitutis. Qualitercūq̄ peccaui p accidiā mortaliter vel venialiter do me reū. ¶ Hic nota circa p̄dicta mortalia q̄ñcunq̄ homo tentat p supbiā: auaritiā: luxuriā ⁊ alia pctā: ⁊ cogitat circa pctm̄ mortale: si nō consentiat in actū non dicitur pctm̄ mortale. Sed si volūtas consentiat ita q̄ determinat se velle facere: tūc est pctm̄ mortale licet actus nō sequatur De istis peccatꝭ mortalibus habetur supra ad longū: ⁊ de filiabus eoꝝ in cap. de decli. post Par recto quintus.

¶ De decem preceptis sic fiat confessio.

Contra primū p̄ceptuz. ¶ Consequent cōfiteor me grauiter peccasse in. x. precept. Primo q̄ deū meū non dilexi supra oēm creaturā ex toto corde meo: sed magis dilexi parentes meos: pulchras vestes: pulchros libros: pecunias: mulieres ⁊ multa alia. Itē nō timui deū meū: nō habui firmā spem ⁊ fidē in eo: sed magis fidez habui in sōnijs: in pronosticis q̄z in deo. Item in auguribus: in sortilegijs: in incantationibus ⁊ cōiurationibus demonū. Si tamen in illis fidem nō habuisti non dices te illis credidisse.

Con̄ scd̄m. ¶ Secundo cōfiteor me peccasse cōtra secundū mandatū: nā sepe iuraui per nomen dei: per passionem: per vulnera: per mēbra vel sanguinē xp̄i: per sacramentū: per sanctā mariam: per sanctos ⁊ sanctas dei. Item iuraui sepe falsa iuramenta: blasphemaui deū ⁊ sanctos. Item iuraui quādoq̄ secreta tenere que nō tenui sed reuelaui.

//

¶ Peccaui in tertio mandato q̄ nō celebraui dies domi- nicos ⁊ festa ab ecclesia indicta. Itē nō audiui missam in il lis festis; nō frequētaui sermones nec vesperas nec alia di uina officia. Et quādo eccliam visitaui nō vacabā orationi bus: sed colloquijs ⁊ vanis cogitationibus respiciēdo mu lieres impudicis oculis. Itē in festis magis deditus erā lu dis palmarū taxillorū vel clauarū. Itē choreas frequentaui ⁊ alia spectacula mundana. Itē in festis tabernas visitaui ⁊ loca inhonesta. Item emptiones ⁊ venditiones feci ⁊c. imo illis diebus festis magis crapulis potationibus ⁊ lu- xuriosis actibus vacaui q̄ alijs diebus. — Cōtra tertiū.

¶ Peccaui cōsequenter in quarto mādato: q2 parentibus meis carnalibus in vita nō obediui: sed toruis oculis sepe inspexi ⁊ cū acrimonia eis respondi: nō necessitatibus eorū subueni: sepe mortē eorū optaui: ⁊ post mortē pro animab' eorū nō oraui: testamēta eorū nō cōpleui. Itē parētib' meis spūalibus puta mrī ecclie; sacerdotibus: ⁊ magrīs meis ho- norē nō exhibui: sed conatus sum sacerdotes ⁊ superiores diffamare: nō solui iura curati vel ecclie: nō solui decimas: nō solui tributa ⁊ alia subsidia oppidi legitime statuta. — Cōtra q̄rtum

¶ Peccaui in quinto mādato: q̄ licet proximū meū nō fa- cto occiderim: tñ ipsum mente occidi: q2 mortē eius optaui Itē manus meas violentas in eū posui: ipsum pcussi ⁊ lesi: consiliū dedi vt lederet caperetur ⁊ puniretur. — Cōtra q̄ntū.

¶ Peccaui in sexto mandato de furto: q̄ res inuentas in scholis in domo ⁊ alibi nō restitui: debita mea non soluere curaui sed tenui cōtra voluntatē creditoris mei: libros con cessos restituere nō curaui: malū compositū ⁊ iniustū credi tori meo vel consocio meo feci. — Cōtra sextū.

¶ Peccaui in septimo mādato in pctō luxurie: maxime cō sensu ⁊ corde ⁊ osculis ⁊ verbis vt supra dixi. — Cō septimū

¶ Peccaui in octauo mādato: quia contra proximū falsū testimoniū dedi: testes procuraui falsos contra sociū meū: vitam eius ⁊ famam bonam denigraui: multa scandala ... — Cō octauū.

rias cogitatiões habui: quas opere perfecissem nisi pudor hominū me abstraxisset.

Contra decimū. ¶ Peccaui in decimo precepto: qa bona proximi sepe desideraui: domos: agros: pecunias: equos: vestes: & libros & iocalia. De omnibus istis supradictis & neglectis. Qualitercunqꝫ contra decem precepta peccauerim mortalit᷑ aut venialiter in loco & tempore sacro vel non sacro solus vel cum alio do me reum & confiteor meam culpā.

¶ De septem opibus misericordię corpalibus.

¶ Consequenter peccaui peccato omissionis: qꝛ multa bona opera facere omisi: & specialiter quia pauperibus in necessitatibus constitutis opera misericordie non exhibui. nā cum potui pauperi esurienti panem nō dedi: & sitienti potū non prebui. Nudum non vestiui: peregrinum non hospitaui: infirmos non visitaui; captiuos non redemi; mortuos non sepeliui.

¶ De septem opibus misericordię spiritualibus.

¶ Peccaui in operibus misericordie spūalibus. Primo sanū consiliū petentibus nō dedi. Scdo errantē & peccātem nō correxi. Tertio ignorantes que sunt salutꝭ aie nō docui. Quarto iniurias mihi illatas nō patiēter tuli. Quinto pro viuis & defunctꝭ deū nō oraui. Sexto tristem & desolatū nō sum consolatus. Septimo iniurias & contumelias mihi factas nō remisi. Qualitercunqꝫ in his omnibus peccaui dico meā esse culpam & do me meū.

¶ De septem sacramentis Ecclesię.

¶ Peccaui consequenter in septem sacramentis ecclesie. Primo: qꝛ post baptismū dyabolo & pōpis eius nō renunciaui. Qū cōfirmatus sum fidē xpi & veritatē propter timorem mūdi loqui & confiteri erubui. Itē matrimoniū nō honoraui: sed polluere studui. Itē ordinibus ecclīasticis debitam reuerentiā nō exhibui. Itē tardus ad penitentiā & confessionē fui; & penitentiā iniunctā nō recte cōpleui. Itē non deuote corpus xpi sumendū me paraui; magis feci id ex cōsuetudine & precepto q̄ ex deuotione. Qualitercunqꝫ pec-

cani in istis Ecclesie sacramentis mortaliter aut venialiter dico meā culpam ꝛ do me reum.

¶ De septem donis spiritus sancti.

¶ Peccaui in septem donis spiritus sancti. Non curaui
¶ Quod in me non esset sapientia ad diuina contēplanda.
¶ Quod in me nō esset intellectus ad nouissima q̄tuor: mortem: iudiciū: ꝛ penas inferni consideranda.
¶ ꝙ in me nō eēt ɔsiliū ad bonū eligēdū ꝛ malū reprobādū
¶ Quod in me non esset fortitudo tentationibus tribulationibus ꝛ praui is cogitationibus resistendi.
¶ ꝙ ime nō eēt scia ad meipm ꝛ facta mea recognoscēdū.
¶ ꝙ in me nō eēt pietas ad ɔpatiendū ꝓximo tribulato.
¶ Quod in me nō esset timor dei ad malū fugiendū; ꝛ salutē anime querendū.

¶ De articulis fidei & aliis peccatis.

¶ Consequenter si in articulis fidei: ꝛ in aliis que bonus christianus credere tenetur plus aut minus credidiꝗ debui in hoc culpā meā dico ꝛ do me reū.

¶ Consequenter peccaui in nouem peccatis alienis: quia precepi ꝛ dedi consiliū vt alij male facerent. Item consensi in peccata alioꝝ: ꝛ laudaui peccata alioꝝ. Itē ꝑticipaui de rebus captis scꝫ de fructibus ꝛ aliis rebus. Itē nō impediui sed tacui ꝛ secretaui peccata alioꝝ. Qualitercūꝙ peccaui in istis peccatis alienis dico meā culpā. Peccata aliena.

¶ Consequenter do me reū in octo beatitudinibus salutis anime mee: qꝛ nō fui pauꝑ spū sed auarus: nō mitis sed iracundus; nō misericors non pacificus sed totus litigiosus ꝛ ita in aliis dico meā culpam ꝛ do me reum. Octo beatitudines.

¶ Consequenter si peccauerim in peccatis in spiritū sanctū in peccatis clamantibus in celum do me reū.

¶ De omnibus supradictis peccatis que oīe cōfessus sum ꝛ que oblit⁹ sum siue sint mortalia siue venialia ꝗ solus aut

¶ Si queratur An post absolutionē datam ꝛ peractam pe
nitentiā sis absolutus a pena ꝛ culpa? Dico vt supradictū
est ꝙ sis absolutus a culpa non est dubiū. Sed de pena du
biū est. Sed hoc firmiter tenendū est ꝙ ista quattuor Ab-
solutio sacramentalis: ꝛ verecūdia peccatoꝝ: ꝛ penitentia
iniuncta: ꝛ contritio quā habes de peccatis: delent magnā
partem pene debite ꝛ forte omnē penam si contritio sit ma
gna; sed hoc nescitur. Ideo vt plene satisfacias recurrendū
est ad infinitū meritū passionis xpi: cuius eris particeps si
passionē eius deuote mediteris. Ideo fac vt tibi iniungant
quinq; Pater noster que leges in honorē quinq; vulneꝝ
xpi dicendo. O iesu per clauū ꝛ vulnus dextre manus tue
miserere mei; pater noster; vt supra dixi; cū deuota medita-
tione passionis xpi: que si magna est delet omnem penam
purgatorij vt supradictū est in secunda coniugatione post
Porebat vl nullū ꝛc. Item cū deuota inspectione armoꝝ
xpi si tempus affuerit lege oratiunculas a sūmis pontifici-
bus compositas scꝫ O dn̄e Iesu xp̄e adoro te in cruce pen
dentem ꝛc. Item lege rosariū Marie: ad quod sunt multe
indulgentie vt supradictū est in capi°. v. ante Debes for-
mare ꝛc. Preterea libenter visita monasteria quattuor or
dinū mendicantiū si apud te sint; etiam monasteriū Brigit-
tarū ꝛc. ecclesias seu capellas dn̄oꝝ de Rodis: ꝛ domino-
rum teutonicoꝝ; qui omnes mirandis clarent indulgētijs.
In quolibet dictoꝝ locoꝝ lege quinq; Pater noster ad
honorem quinq; vulnerū xpi ex quibus omnes fluxerūt in
dulgentie: ꝛ da oblationē aut elemosinā modicam aut ma
gnam pro tua facultate. Et hec de confessionali scholasti-
coꝝ dicta sufficiant.

¶ Impressum Rome per Stephanum guillireti
ꝛ Herculē nani. Anno dn̄i. Millesimo
quinzentesimo vndecimo.